

ISET

International School of Economics at TSU
Policy Institute

დეკემბერი

2022

ელექტოენერჯიის ბაზრის მიმოხილვა

ISET-ის კვლევითი ინსტიტუტი ენერჯეტიკისა და გარემოს დაცვის პოლიტიკის კვლევითი ცენტრი

აკტორები:

მარიამ ნულუკიძე
უფროსის მოადგილე

✉ m.tsulukidze@iset.ge

გურამ ლობჯანიძე
მკვლევარი

✉ guram.lobzhanidze@iset.ge

ერეკლე შუბითიძე
მკვლევარი

✉ erekle.shubitidze@iset.ge

მნიშვნელოვანი ინფორმაცია

- 2022 წლის დეკემბერში ელექტროენერჯის გამომუშავება წლიურად 6%-ით, ხოლო თვიური მაჩვენებელი, 1%-ით შემცირდა.
- ელექტროენერჯის მოხმარება წლიურად 6%-ით შემცირდა, ხოლო თვიური მაჩვენებელი - 12%-ით გაიზარდა.
- მოხმარებამ გამომუშავებას 144 მლნ კილოვატსაათით გადააჭარბა, რაც 2022 წლის დეკემბრისთვის სრული წარმოებისა 13% და მოხმარების 11%-ია.
- დეკემბერში განხორციელდა 218 მილიონი კილოვატსაათის იმპორტი.
- დეკემბერში ექსპორტის მაჩვენებელი 0-თან ახლოს იყო.
- 2022 წლის დეკემბერში საქართველოს ერთადერთი საიმპორტო პარტნიორი რუსეთი იყო. რუსეთიდან განხორციელებული იმპორტის 95% აფხაზეთს მიეწოდა.
- იმპორტის ფასი 0,11 ცენტი, ან 0,28 თეთრი იყო ერთ კილოვატსაათზე.
- 2022 წლის დეკემბერში საქართველოს ელექტროენერჯის წარმოების ბაზრის HHI ინდექსი მნიშვნელოვნად კონცენტრირებული ბაზრის ზღვარს ჩამოცდა და ინდექსის მნიშვნელობა 2 461-ს გაუტოლდა
- საქართველოს ელექტროენერჯის მოხმარების ბაზრის HHI მნიშვნელოვნად კონცენტრირებული ბაზრის ზღვარს ქვემოთ დარჩა. 2022 წლის დეკემბერში ინდექსის მნიშვნელობამ 2 188 შეადგინა.

შემოკლებები

მლნ	მილიონი
კვტსთ	კილოვატსაათი
ჰესი	ჰიდროელექტროსადგური
თესი	თბოელექტროსადგური
HHI	ჰირშმან-ჰერფინდალის ინდექსი
თელმიკო	თბილისის ელექტრომიწოდებელი კომპანია
ეპ ჯორჯია	ეპ ჯორჯია მიწოდებისთვის
საქსტატი	საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური
ესკო	ელექტროენერჯეტიკული ბაზრის ოპერატორი

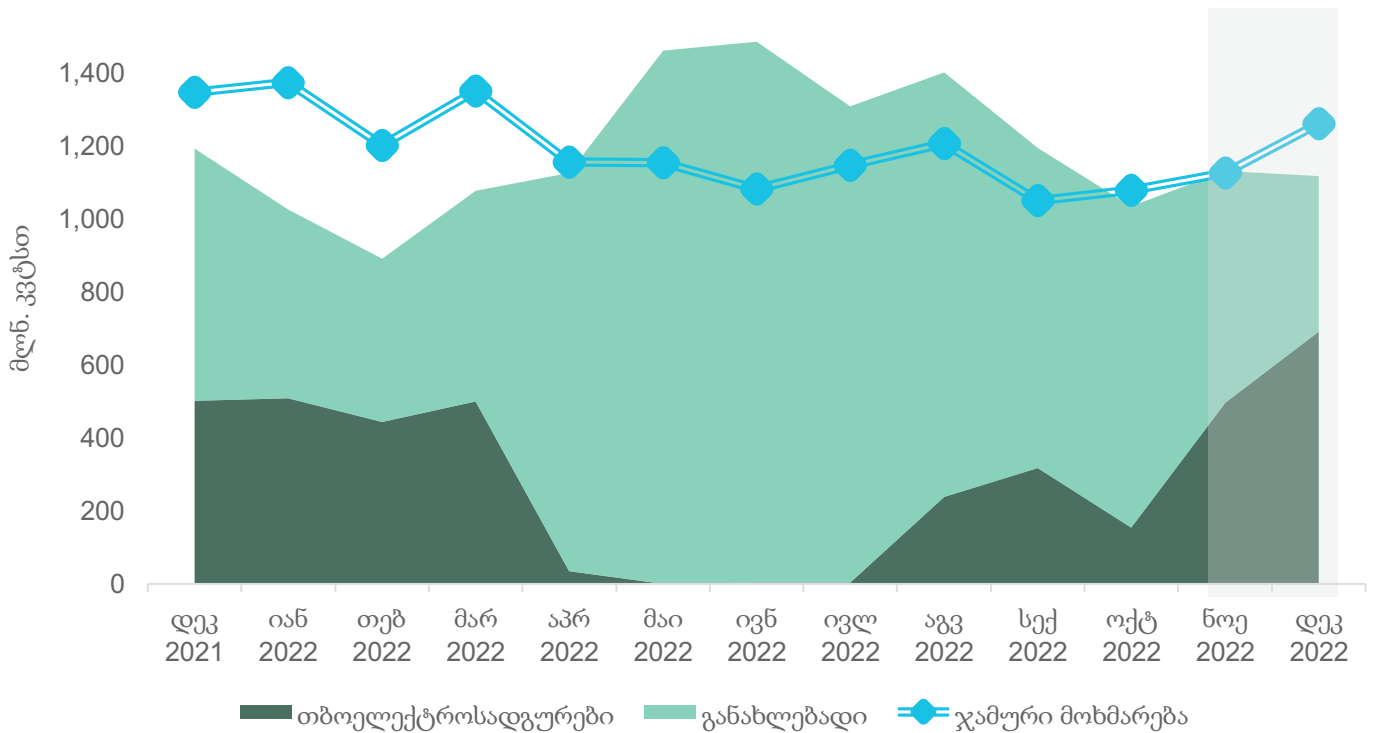
წარმოება – მოხმარება – ვაჭრობა

2022 წლის დეკემბერში საქართველოს ელექტროსადგურებმა ჯამში 1,116 მილიონი კილოვატსაათი ელექტროენერჯია გამოიმუშავა (დიაგრამა 1). აღნიშნული მაჩვენებელი, წინა წელთან შედარებით, სრული წარმოების 6%-იან კლებას წარმოადგენს (2021 წლის დეკემბერში სრული წარმოება 1,192 მილიონი კილოვატსაათი იყო). წარმოების წლიური კლება ჰიდროელექტროსადგურების (-39%) გამომუშავების კლებამ განაპირობა, მაშინ როცა თბოელექტროსადგურების (+38%) და ქარის ელექტროსადგურების (+50%) გამომუშავება გაიზარდა.

თვიურ ჭრილში, წარმოება, დაახლოებით, 1%-ით შემცირდა (2022 წლის ნოემბერში სრული წარმოება 1,131 მილიონ კილოვატსაათს გაუტოლდა) (დიაგრამა 1). წარმოების თვიდან თვემდე კლება ჰიდროელექტროსადგურების გამომუშავების ზრდამ კლებამ (-33%). ქარის ელექტროსადგურების გამომუშავება 3%-ით, ხოლო თბოელექტროსადგურების გამომუშავება 39%-ით გაიზარდა.

ელექტროენერჯის მოხმარებამ ადგილობრივ ბაზარზე 1,261 მილიონი კილოვატსაათი შეადგინა (6%-ით ნაკლები 2021 წლის ნოემბერთან შედარებით და 12%-ით მეტი 2022 წლის ნოემბერთან შედარებით) (დიაგრამა 1). 2022 წლის დეკემბერში ენერჯის მოხმარებამ წარმოებას 145 მილიონი კილოვატსაათით გადააჭარბა, რაც სრული წარმოების 13%-ს და სრული მოხმარების 11%-ს შეადგენდა (2021 წლის ნოემბერში წარმოებასა და მოხმარებას შორის დეფიციტმა 17 მილიონი კილოვატსაათი შეადგინა, რაც თვის განმავლობაში სრული წარმოებისა და მოხმარების დაახლოებით 1%-ს გაუტოლდა).

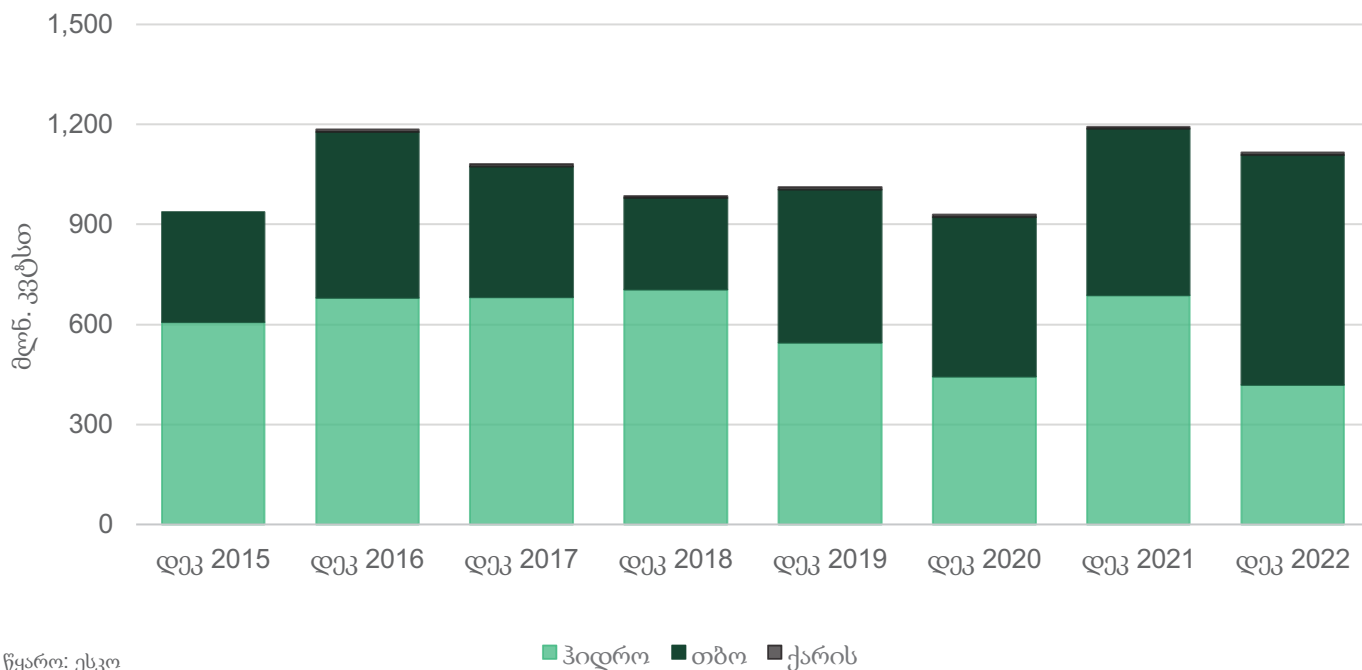
დიაგრამა 1 - ელექტროენერჯის მოხმარება და გამომუშავება

წყარო: ესკო

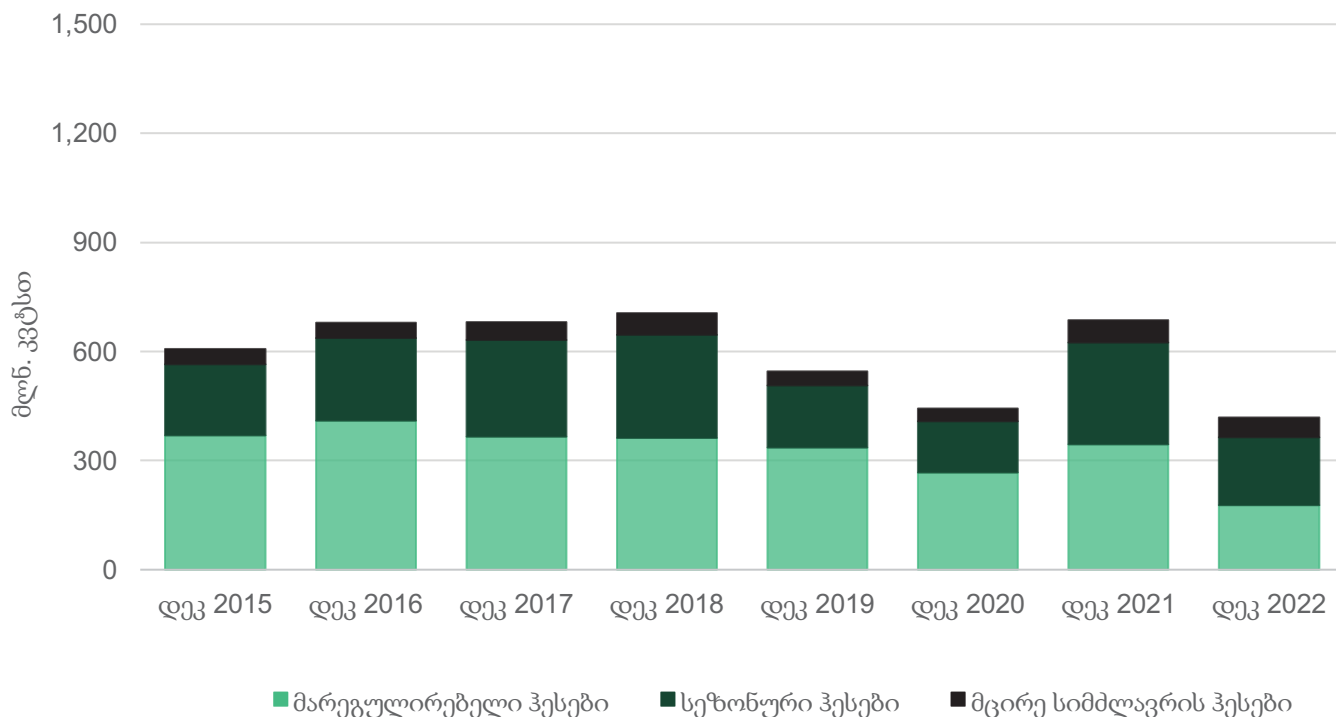
წარმოების უდიდესი წილი თბოელექტროსადგურებზე (თესი) მოდის. 2022 წლის დეკემბერში თესების მიერ ელექტროენერჯის წარმოება 691 მილიონ კილოვატსაათს გაუტოლდა (სრული წარმოების 62%), ქარის ენერჯის წარმოება 8 მილიონ კილოვატსაათს (სრული გამომუშავების 1%), ხოლო ჰიდროელექტროსადგურების (ჰესი) გამომუშავება კი 418 მილიონ კილოვატსაათს, გაუტოლდა (სრული გამომუშავების 37%) (დიაგრამა 2).

დიაგრამა 2 - ელექტროენერჯის გამომუშავება წყაროების მიხედვით

ჰიდროელექტროსადგურებს შორის მსხვილმა (მარეგულირებელმა) ჰესებმა ელექტროენერჯის 43% გამოიმუშავა (178 მილიონი კილოვატსაათი), ხოლო სეზონურმა და მცირე სიმძლავრის ჰიდროელექტროსადგურებმა, შესაბამისად – 45% (187 მილიონი კილოვატსაათი) და 13% (53 მილიონ კილოვატსაათი) (დიაგრამა 3).

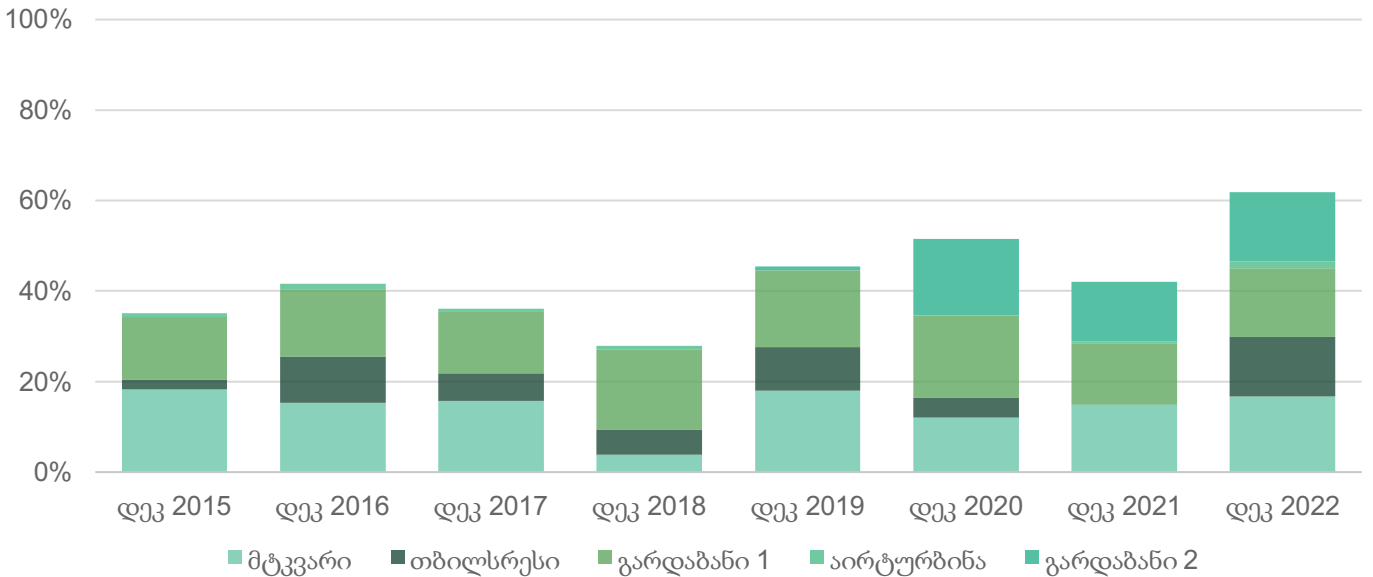
დიაგრამა 3 - ჰიდროელექტროსადგურის გამომუშავება ტიპის მიხედვით

წყარო: ესკო

თბოელექტროსადგურებს რაც შეეხება, გარდაბანი 1-მა გამოიმუშავა 168 მილიონი კილოვატსაათი ელექტროენერჯია (თბოელექტროსადგურების გამომუშავების 24% და ჯამური გამომუშავების 15%), გარდაბანი 2-მა გამოიმუშავა 172 მილიონი კილოვატსაათი (თბოელექტროსადგურების 25% და ჯამური გამომუშავების 15%), ხოლო მტკვრის თბოელექტროსადგურმა 187 მილიონი კილოვატსაათი ელექტროენერჯია გამოიმუშავა (თბოელექტროსადგურების 27% და ჯამური გამომუშავების 17%). თბოელექტროსადგურების გამომუშავების დარჩენილი 23% გამოიმუშავა აირტურბინამ (თბოელექტროსადგურების 2% და ჯამური გამომუშავების 1%) და თბილსრესმა (თბოელექტროსადგურების 21% და ჯამური გამომუშავების 13%) (დიაგრამა 4).

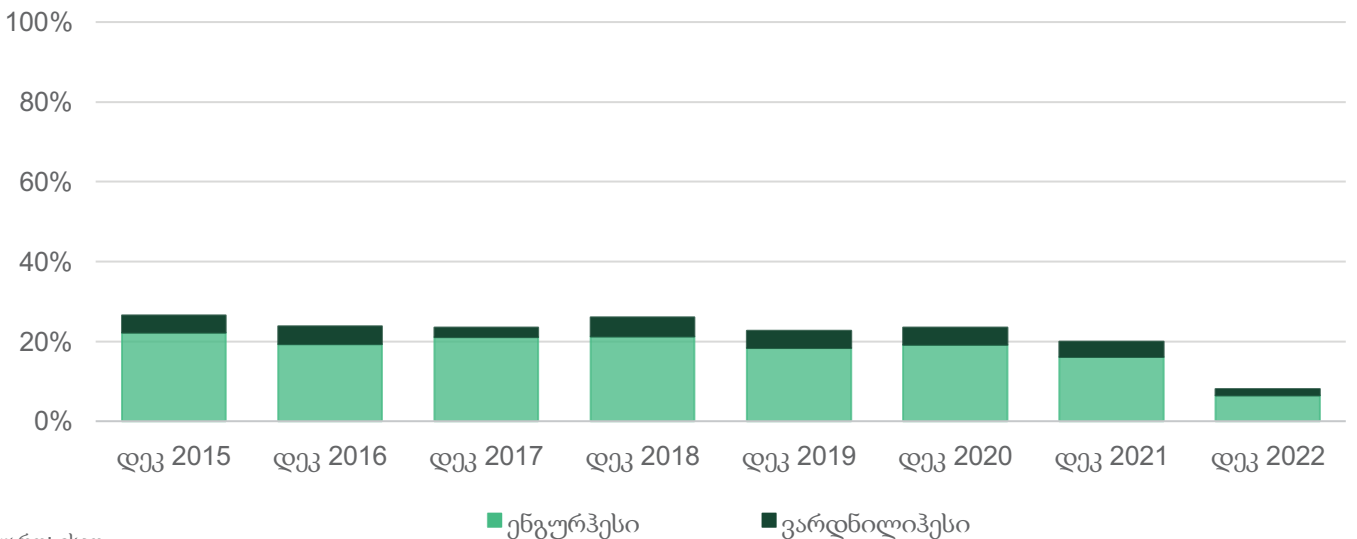
დიაგრამა 4 - დიდი თბოელექტროსადგურების წილი მთლიან გამომუშავებაში

წყარო: ესკო

რაც შეეხება ჰიდროელექტროსადგურებიდან (ჰესი) წარმოებულ ენერჯიას, ვარდნილჰესმა 19 მილიონი კილოვატსაათი ენერჯია გამოიმუშავა (მარეგულირებელი ჰესების მიერ გენერირებული ენერჯიის 11% და სრული წარმოების 2%). ენგურჰესმა 72 მილიონი კილოვატსაათი გამოიმუშავა, რაც მარეგულირებელი ჰესების მიერ გენერირებული ელექტროენერჯის 41%-ს და სრული წარმოების 6%-ს შეადგენს (დიაგრამა 5).

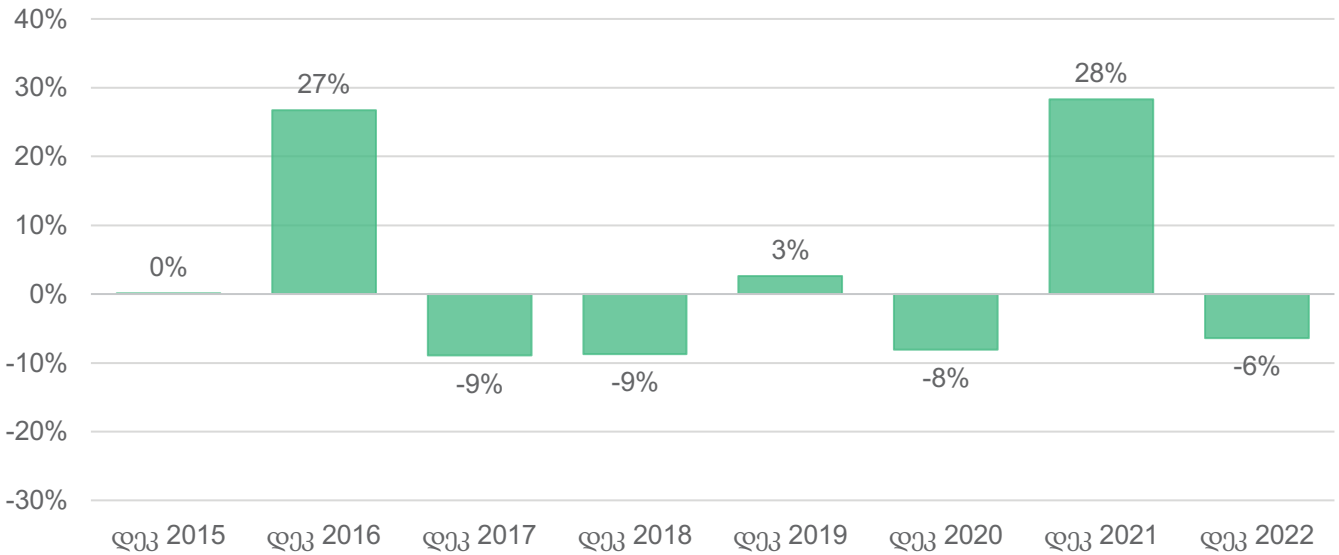
დიაგრამა 5 - ენგურისა და ვარდნილის წილი სრულ გამომუშავებაში

წყარო: ესკო

საერთო ჯამში, სრული გამომუშავება 2021 წლის დეკემბერთან შედარებით 6%-ით შემცირდა (დიაგრამა 6).

დიაგრამა 6 - გამომუშავების ზრდა (% წ/წ)

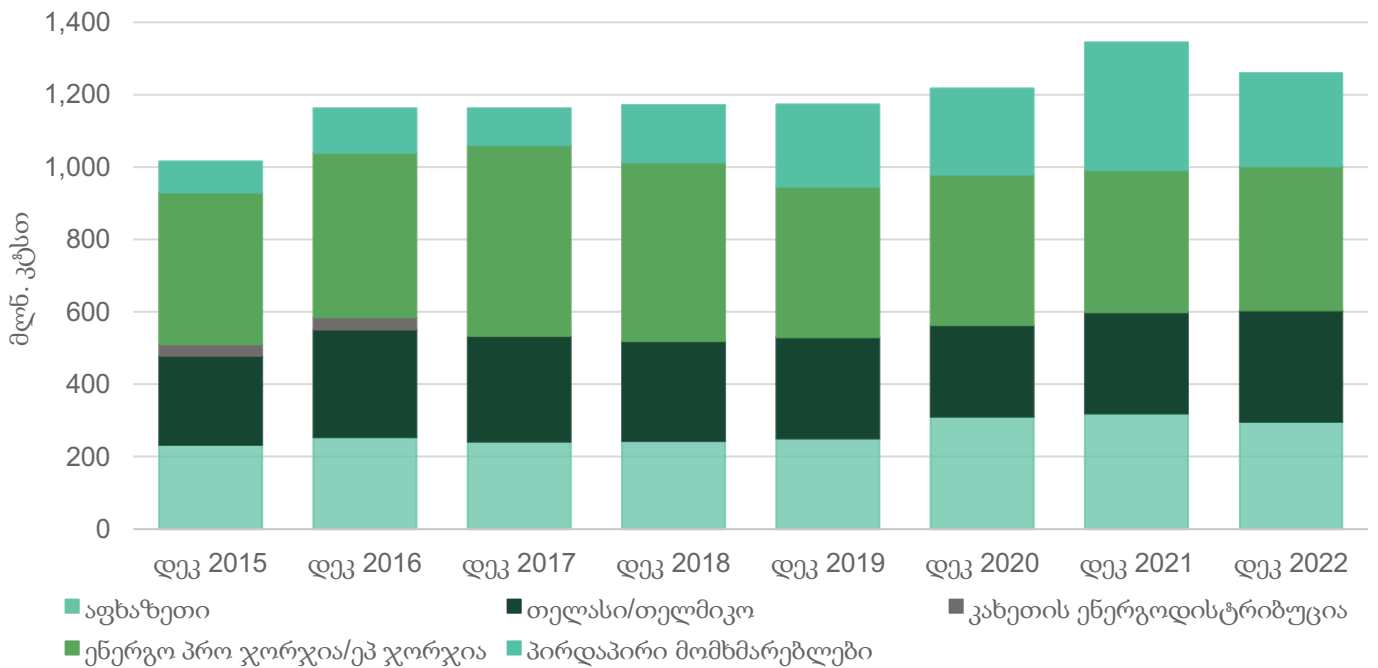
წყარო: ესკო

ელექტროენერჯიაზე მოთხოვნა შემდეგნაირად გადანაწილდა: ენერგო-პრო ჯორჯია/ეპ ჯორჯია¹ (32% – 399 მილიონი კილოვატსაათი), აფხაზეთი (24% – 297 მილიონი კილოვატსაათი), თელასი/თელმიკო² (24% – 307 მილიონი კილოვატსაათი) და პირდაპირი მომხმარებლები (20% – 258 მილიონი კილოვატსაათი) (დიაგრამა 7). მოთხოვნა ენერგო-პრო ჯორჯიასა და თელასი/თელმიკოსგან, შესაბამისად, 2%-ით და 10%-ით გაიზარდა, ხოლო პირდაპირი მომხმარებლებისგან და აფხაზეთისგან, შესაბამისად, 27%-ით და 7%-ით შემცირდა 2021 წლის დეკემბერთან შედარებით. საერთო ჯამში, 2022 წლის დეკემბერში ელექტროენერჯის მოხმარებამ წლიურად 6%-ით ნაკლები შეადგინა 2021 წლის დეკემბრის მოხმარებასთან შედარებით (დიაგრამა 8).

¹ ენერგო-პრო ჯორჯიამ 2017 წლის სექტემბერში კახეთი ენერჯი დისტრიბუშენი შეიძინა.

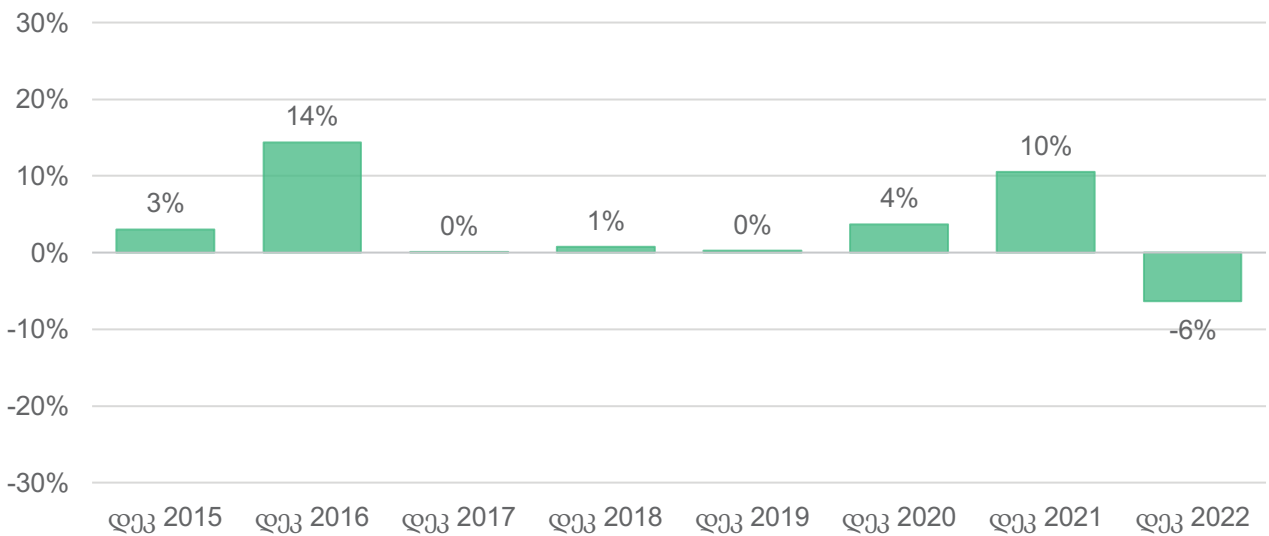
² 2021 წლის ივლისიდან, ელექტროენერჯის ბაზრის ახალი მოდელის შემოღების შემდეგ, განაწილებისა და საბოლოო მიწოდების ფუნქციები გაიმიჯნა. შედეგად, მივიღეთ სამი ტიპის მოთამაშე ბაზარზე: განაწილების ლიცენზიანტები - განაწილებაზე და განაწილების არსებულ დანაკარგზე პასუხისმგებლები; უნივერსალური სერვისის მიმწოდებლები - საყოფაცხოვრებო სექტორისა და მცირე კომპანიების მომარაგებაზე პასუხისმგებლები; და საჯარო სერვისის მიმწოდებლები - საშუალო და მსხვილი კომპანიების მომარაგებაზე პასუხისმგებლები. ამჟამად ენერგო-პრო ჯორჯია და თელასი აწარმოებენ ელექტროენერჯიას, ხოლო ეპ ჯორჯია და თელმიკო მათ გამოეყვნენ და ორივე გახდა უნივერსალური და საჯარო სერვისის მიმწოდებელი.

დიაგრამა 7 - ელექტროენერჯის მოხმარება მომხმარებლის ტიპის მიხედვით

წყარო: ესკო

დიაგრამა 8 - ელექტროენერჯის მოხმარების ზრდა (% წ/წ)

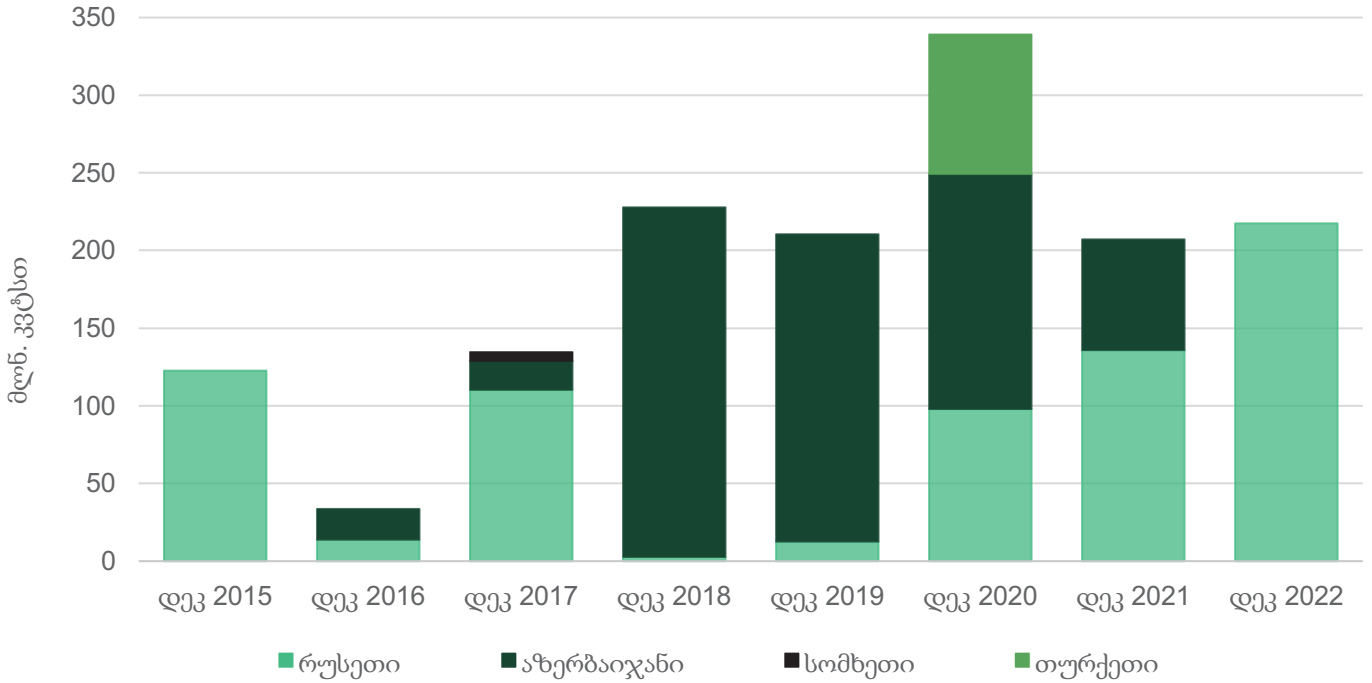

წყარო: ესკო

2022 წლის დეკემბერში საქართველომ 218 მილიონი კილოვატსაათის იმპორტი განხორციელა (მაშინ, როცა 2021 წლის დეკემბერში 207 მილიონი კილოვატსაათის იმპორტი განხორციელდა) (დიაგრამა 9). იმპორტის 100% რუსეთიდან შემოვიდა, საიდანაც 95% აფხაზეთში წავიდა. 2022 წლის დეკემბერში საქართველოდან ექსპორტმა 0.049 მილიონი კილოვატსაათი შეადგინა (2021 წლის დეკემბერში 0.037 მილიონი კილოვატსაათი ექსპორტი განხორციელდა თურქეთში) (დიაგრამა 10). 2022 წლის დეკემბერში განხორციელდა 446 მილიონი კილოვატსაათის ტრანზიტი აზერბაიჯანიდან თურქეთში და 71 მილიონი კილოვატსაათის ტრანზიტი სომხეთიდან თურქეთში (2021 წლის დეკემბერში განხორციელდა 204 მილიონი კილოვატსაათის ტრანზიტი აზერბაიჯანიდან თურქეთში).

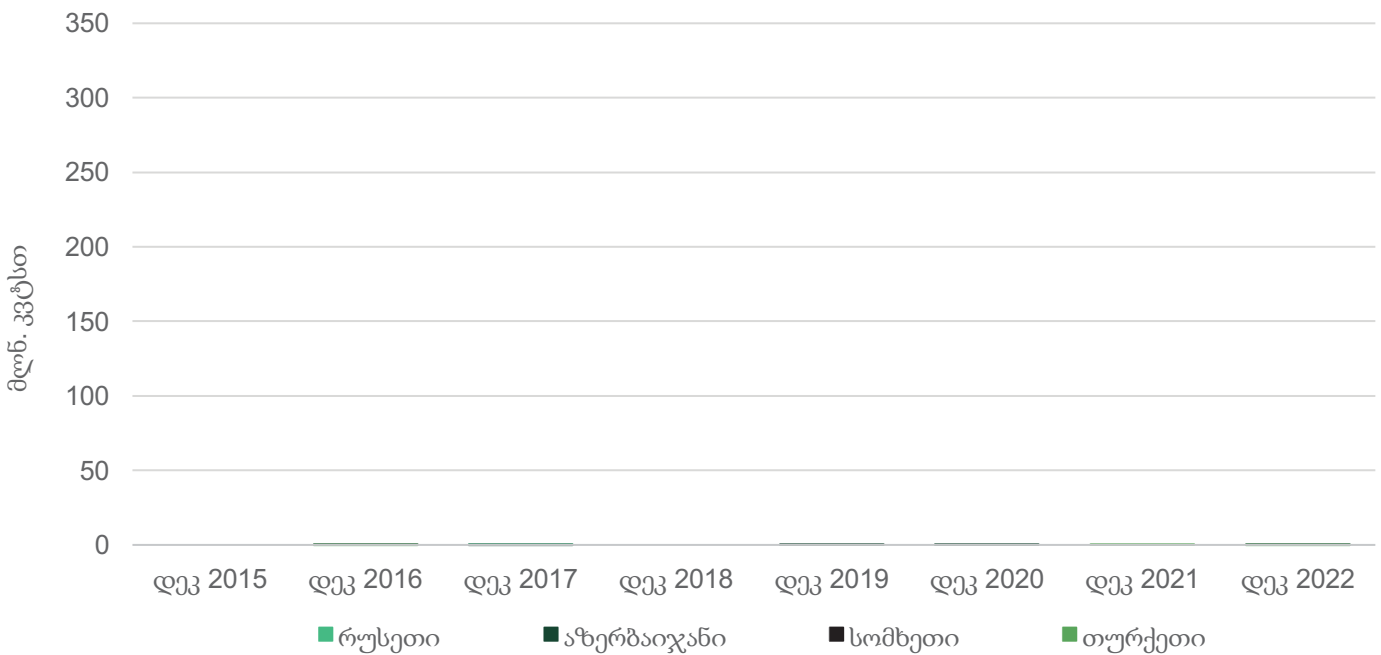
2022 წლის დეკემბერში იმპორტი 5%-ით გაიზარდა 2021 წლის დეკემბერთან შედარებით. ექსპორტი 32%-ით გაიზარდა.

დიაგრამა 9 - იმპორტი წლების მიხედვით

წყარო: ესკო

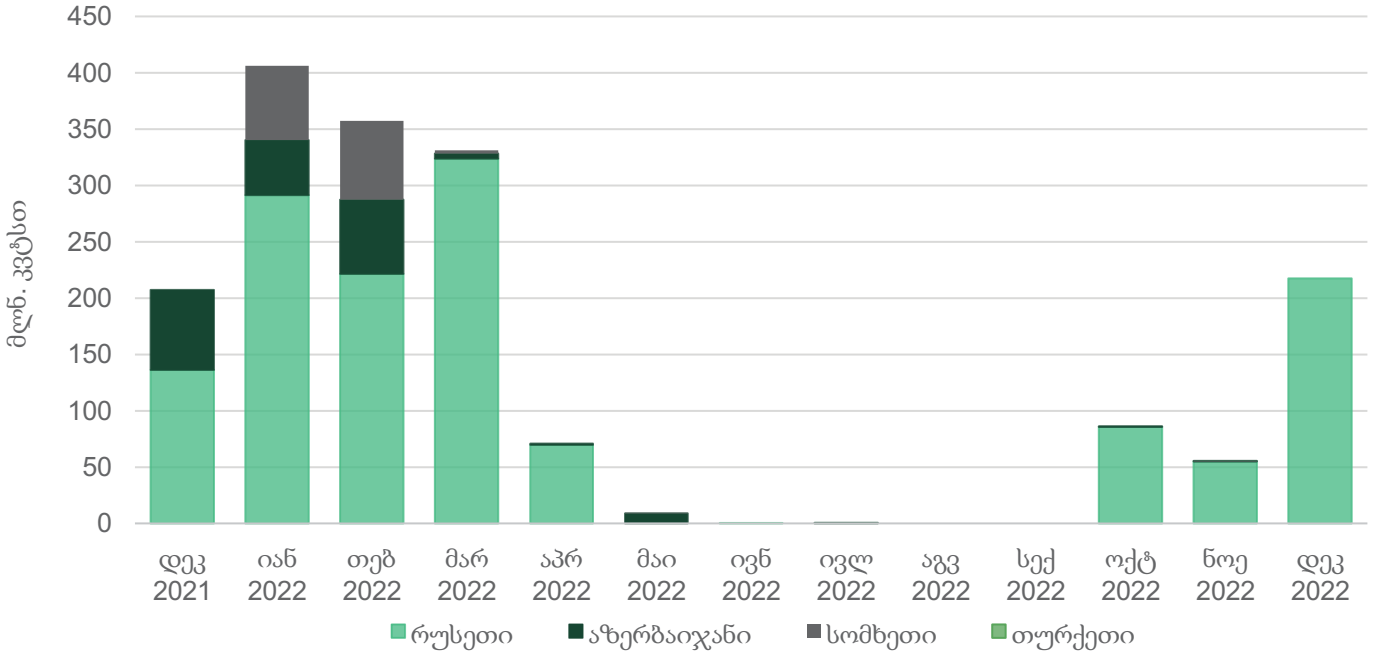
დიაგრამა 10 - ექსპორტი წლების მიხედვით

წყარო: ესკო

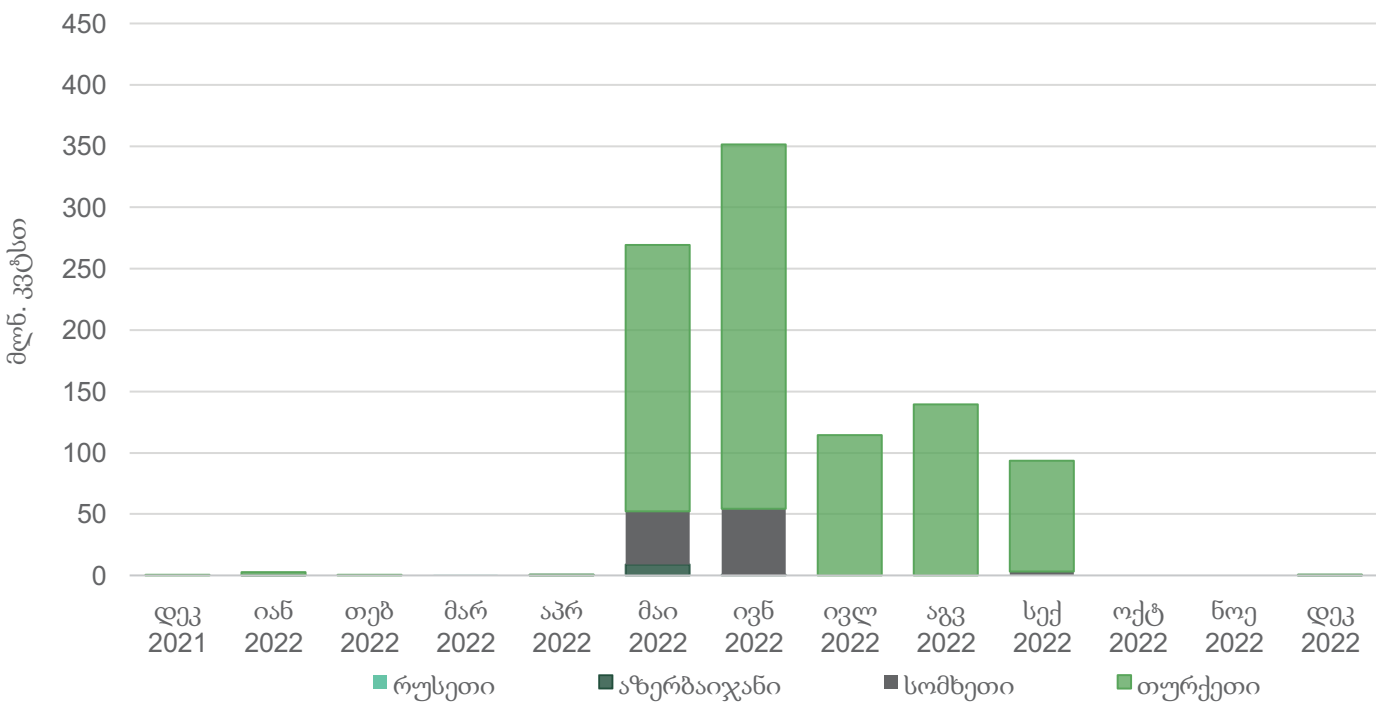
2022 წლის დეკემბერში იმპორტი 294%-ით გაიზარდა 2022 წლის ნოემბერთან შედარებით (დიაგრამა 11). 2022 წლის ნოემბერში ექსპორტი არ ყოფილა, ამიტომ თვიურ დინამიკას ვერ შევაფასებთ (დიაგრამა 12).

დიაგრამა 11 - იმპორტი თვეების მიხედვით

წყარო: ესკო

დიაგრამა 12 - ექსპორტი თვეების მიხედვით

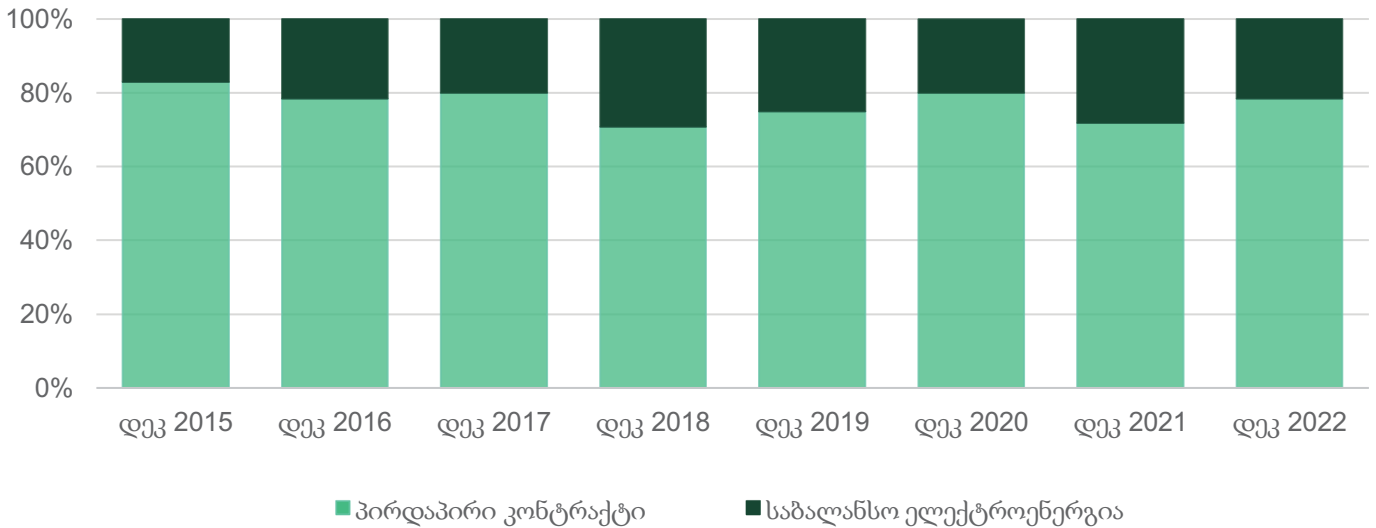

წყარო: ესკო

1. საბაზრო ოპერაციები

2022 წლის დეკემბერში ადგილობრივ ბაზარზე გაყიდული ელექტროენერჯის 78% პირდაპირი კონტრაქტების მეშვეობით გაიყიდა. დარჩენილი 22% კი – საბალანსო ელექტროენერჯის სახით (დიაგრამა 13).

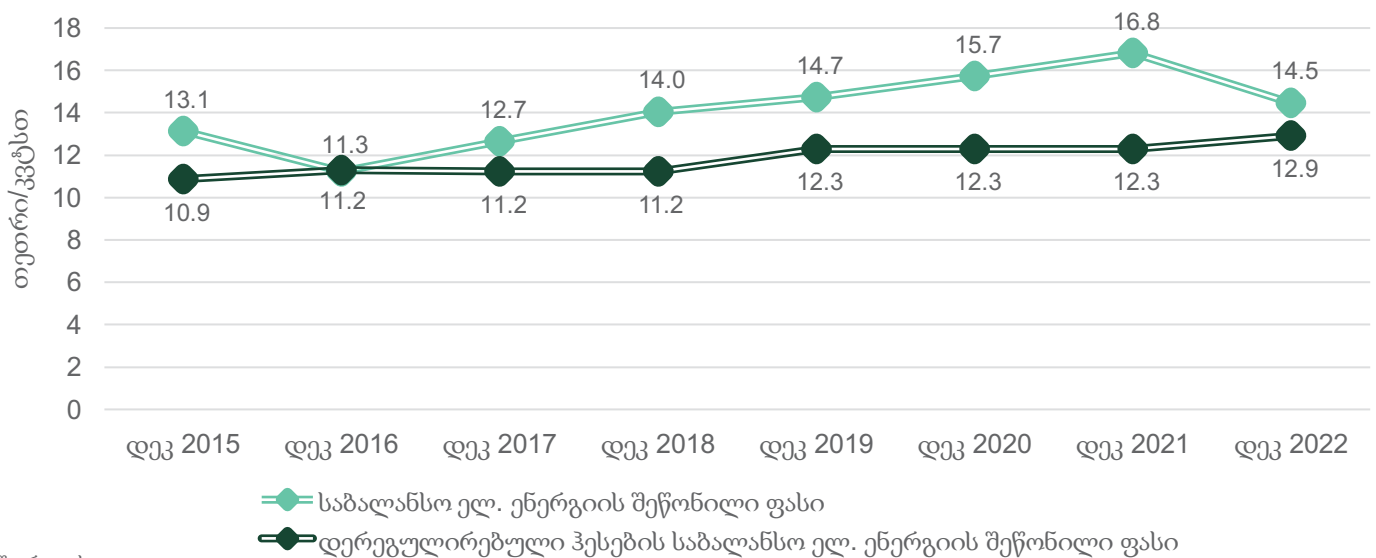
დიაგრამა 13 - შესყიდულ/გაყიდულ ელექტროენერჯიაში პირდაპირი კონტრაქტებისა და საბალანსო ელექტროენერჯის წილი

წყარო: ესკო

2022 წლის დეკემბერში საბალანსო ელექტროენერჯის შეწონილი საშუალო ფასი იყო 14.5 თეთრი კილოვატსაათზე, რაც წლიური კლების 14%-ს შეესაბამება 2021 წლის დეკემბერთან შედარებით. რაც შეეხება საშუალო შეწონილ ფასს დერეგულირებული (მცირე სიმძლავრის) ჰესებისთვის, ის 12.9 თეთრს შეადგენდა კილოვატსაათზე, რაც 2021 წლის დეკემბრის მონაცემზე 5%-ით მეტია (დიაგრამა 14).

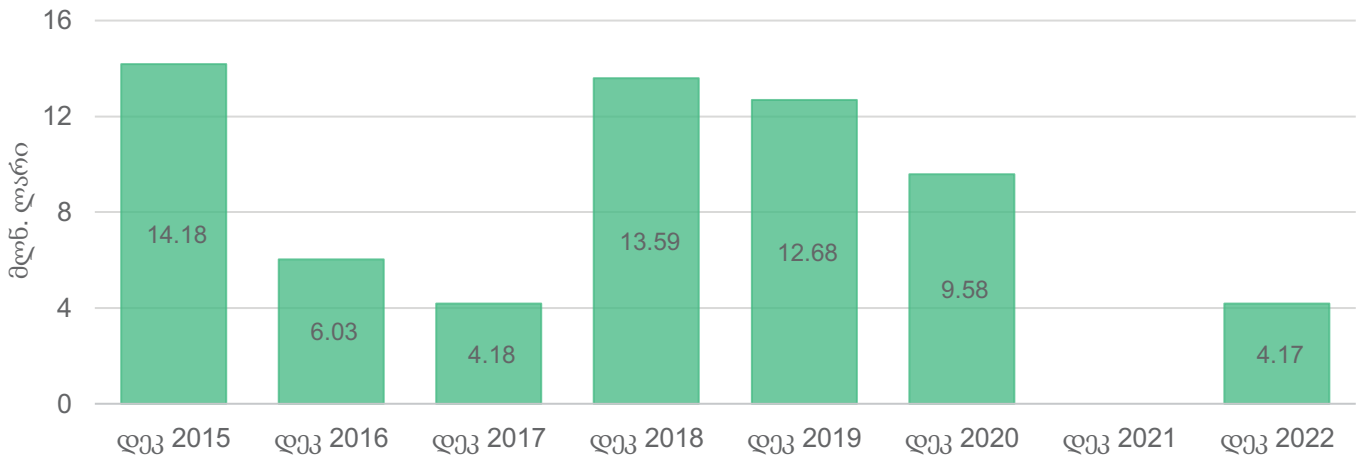
დიაგრამა 14 - საბალანსო ელექტროენერჯის ფასების შეწონილი საშუალო და დერეგულირებული ჰესების ფასის შეწონილი საშუალო

წყარო: ესკო

2022 წლის დეკემბერში, გარანტირებული სიმძლავრის ჯამური ხარჯი, დაახლოებით 4 მილიონი ლარი იყო, რაც 2020 წლის დეკემბრის მონაცემზე 56%-ით ნაკლებია. 2021 წლის დეკემბრის მონაცემი არ არის ხელმისაწვდომი (დიაგრამა 15).

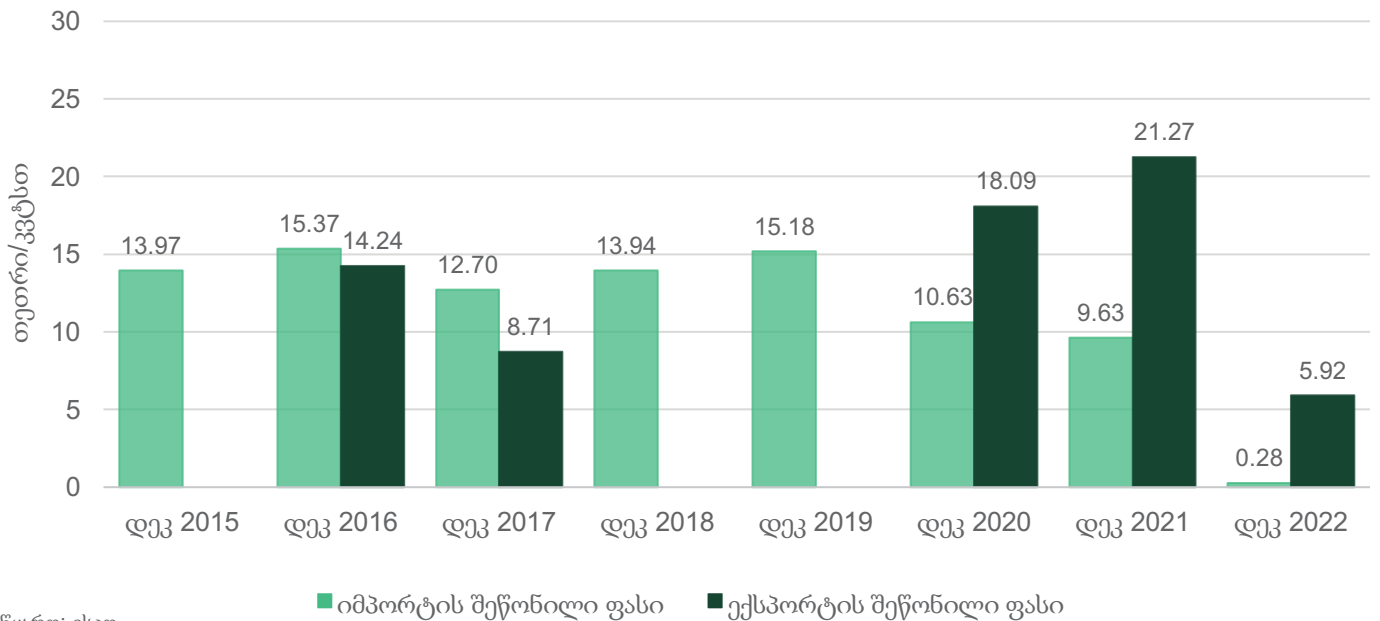
დიაგრამა 15 - გარანტირებული სიმძლავრის ხარჯი

წყარო: ესკო

2022 წლის დეკემბერში ელექტროენერჯის იმპორტის ფასი 0.11 ცენტი, ან 0.28 თეთრი იყო (დიაგრამა 16). ეს წარმოადგენს დოლარსა და ლარში ფასის 97%-იან კლებას (2021 წლის დეკემბერში ფასები 3.11 ცენტი, ან 9.63 თეთრი იყო კილოვატსაათზე). 2022 წლის ნოემბერთან მიმართებით იმპორტის ფასი 70%-ით შემცირდა დოლარში და 71%-ით ლარში. 2022 წლის დეკემბერში ექსპორტის საშუალო შეწონილმა ფასმა 2.2 ცენტი, ან 5.92 თეთრი შეადგინა კილოვატსაათზე. ეს წარმოადგენს ფასის 68%-იან კლებას დოლარში და 72%-იან კლებას ლარში 2021 წლის დეკემბერთან შედარებით (ფასები იყო 6.86 ცენტი, ან 21.27 თეთრი). 2022 წლის ნოემბერში ექსპორტი არ ყოფილა.

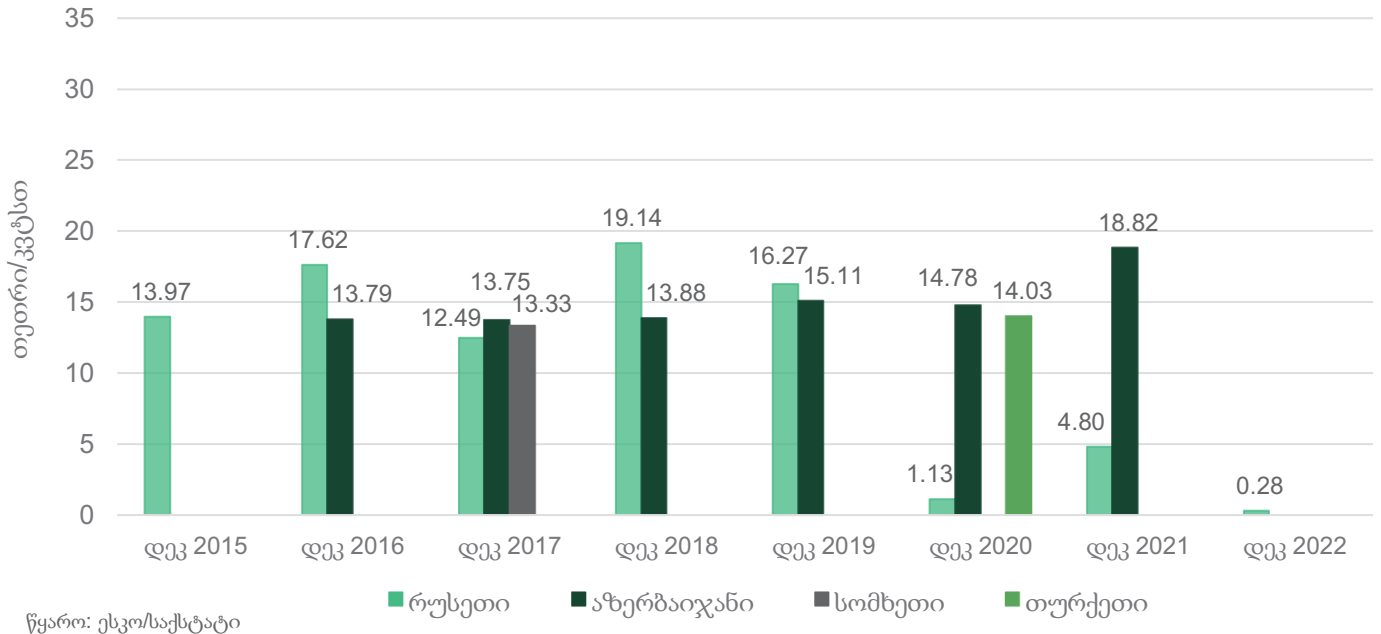
დიაგრამა 16 - იმპორტისა და ექსპორტის ფასები

წყარო: ესკო

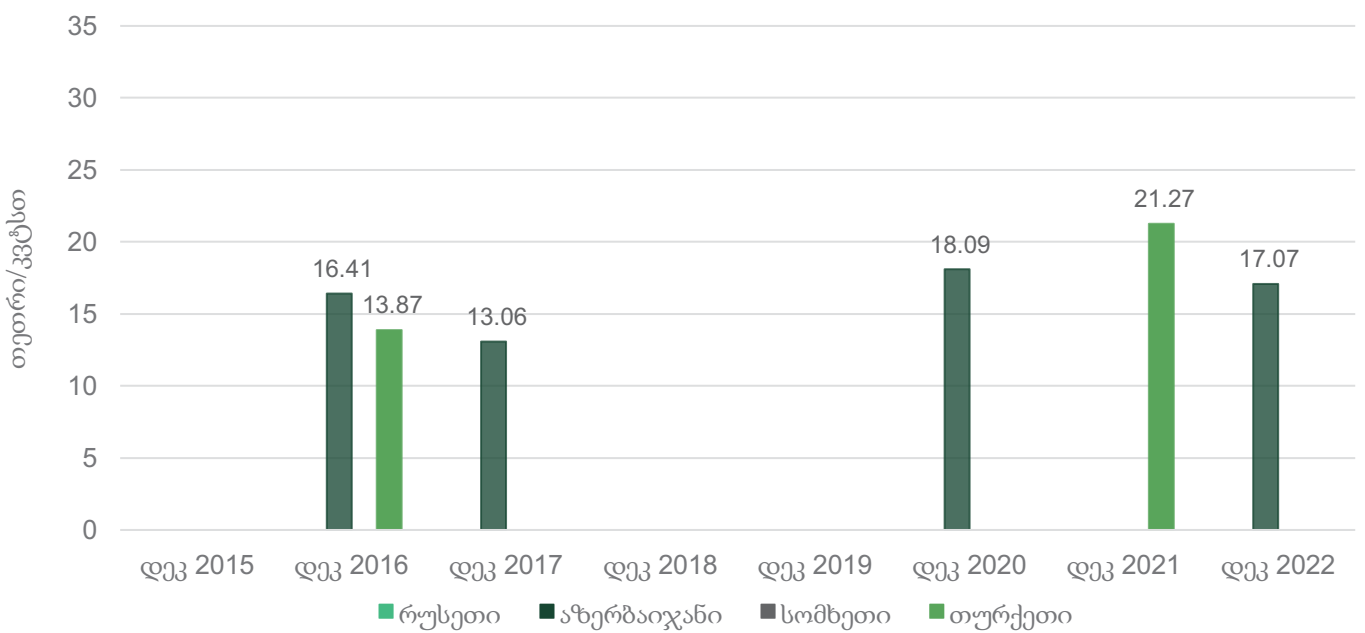
2022 წლის დეკემბერში ელექტროენერჯის იმპორტის ფასი რუსეთიდან 0.11 ცენტს, ან 0.28 თეთრს შეადგენდა (დიაგრამა 17).

დიაგრამა 17 - იმპორტის ფასები ქვეყნების მიხედვით

2022 წლის დეკემბერში ელექტროენერჯის ექსპორტის ფასი აზერბაიჯანში 6.35 ცენტს, ან 17.07 თეთრს გაუტოლდა (დიაგრამა 18).

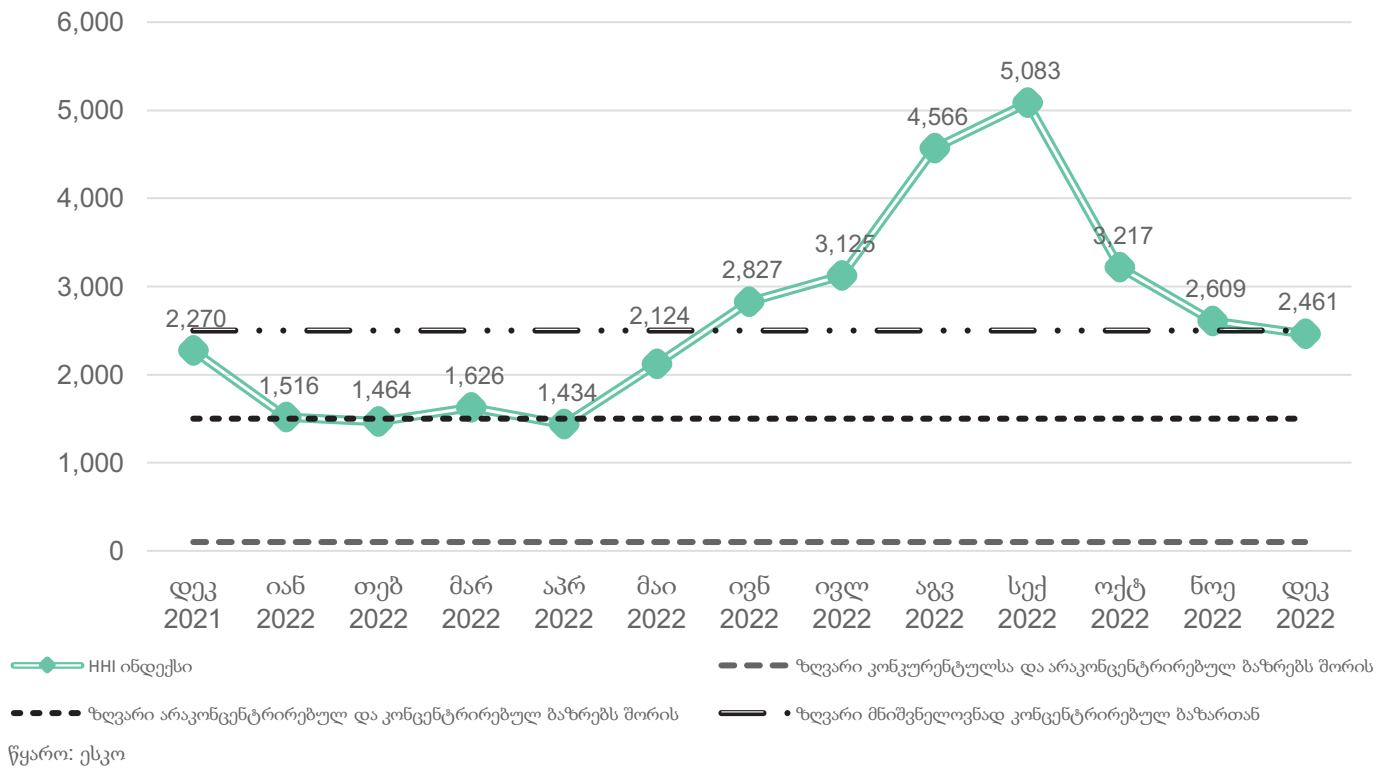
დიაგრამა 18 - ექსპორტის ფასები ქვეყნების მიხედვით

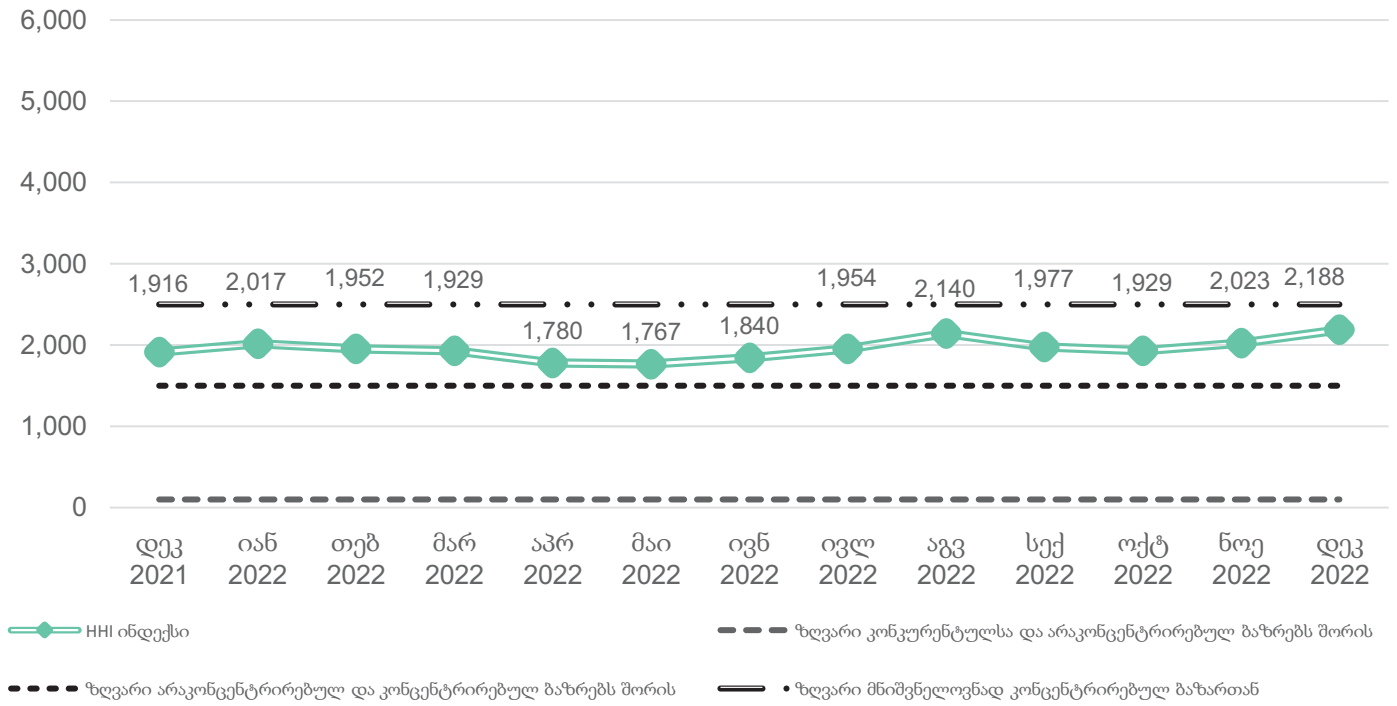
2. ბაზრის კონცენტრაცია

დაბოლოს, ვიყენებთ ჰირშმან-ჰერფინდალის (HHI) ბაზრის კონცენტრაციის ინდექსს იმის შესაფასებლად, თუ რამდენად კონკურენტუნარიანი იყო წლის განმავლობაში ბაზარზე ენერჯის გამომუშავებისა და მოხმარების სეგმენტები. 2022 წლის დეკემბერში, ბოლო შვიდი თვის განმავლობაში პირველად საქართველოს ელექტროენერჯის გამომუშავების ბაზარი მნიშვნელოვნად კონცენტრირებულ ზღვარს ჩამოცდა და HHI ინდექსი 2,461 ერთეულს გაუტოლდა (დიაგრამა 19). აღნიშნული კი 2021 წლის დეკემბრის მონაცემზე (HHI 2,270 ერთეული) მაღალია და 2022 წლის ნოემბრის მაჩვენებელზე (HHI 2,609 ერთეული) დაბალია. რაც შეეხება მოხმარების სეგმენტს, 2022 წლის დეკემბერში HHI მოხმარების ინდექსი მნიშვნელოვნად კონცენტრირებული ბაზრის ზღვარზე დაბლა შენარჩუნდა და მაჩვენებელი 2,188 ერთეულს გაუტოლდა (2021 წლის დეკემბრის მაჩვენებელსა (1,916) და 2022 წლის ნოემბრის მაჩვენებელზე (2,023) მაღალი). რეალურად, 2020 წლის სექტემბერი ბოლო თვე იყო, როდესაც ინდექსის ნიშნული მაღალკონცენტრირებული ბაზრის ზღვარზე მაღალი იყო, რაც მიუთითებს იმაზე, რომ ბაზარზე კონკურენცია იზრდება. მას შემდეგ კი, მოხმარების საბაზრო კონცენტრაციის მხრივ, წლიურად დადმავალი ტენდენცია აღინიშნება (დიაგრამა 20).

დიაგრამა 19 - ჰირშმან-ჰერფინდალის ინდექსი ენერჯის გამომუშავებისთვის

დიაგრამა 20 - ჰირშმან-ჰერფინდალის ინდექსი ენერჯის მოხმარებისთვის

წყარო: ესკო